

Visitatie van het bisdom Roermond aan de St. Martinusparochie waaronder Tungelroy

14-10-1666 en 17 april 1670

Door Paul Lammeretz

Een visitatie is een officiële inspectie. In vroeger dagen was dit een onderzoek van het bisdom of klooster. Vanaf de middeleeuwen, en ook nu nog, bezoekt de bevoegde bisschop (of vervanger) eenmaal binnen een vastgestelde periode een parochie. Onderstaande visitatie werd uitgevoerd op 14-10-1666 en 17 april 1670, waarbij ook de aangesloten parochies werden meegenomen. Het eerste deel van het onderzoek betreft de kerk van Weert, de St. Martinus en het tweede deel worden de aan de St. Martinusparochie gekoppelde 5 andere parochies bezocht.

Inventarisnr: 71

Folio: 115rv

Parochie: H. Martinus

Plaats: Weert

Dekenaat: Weert

Datum visitatie: 14-10-1666

Opmerkingen:

Visitatie van de parochiekerk van: Weert.

Door: de heer Jacobus Oeveren, vicaris-generaal sede vacante.

Jaar: 1666 **Maand:** oktober **Dag:** 14.

Titel (patrocinium) van de kerk: Heilige Martinus, bisschop.

Pastoor: de functie wordt betwist tussen Johannes Borremans, genoemd van de kant van de faculteit der kunsten uit Leuven en Conrardus Wijnants, voorgesteld door het kapittel van de Heilige Servatius uit Maastricht.

Lasten: op zondagen en hogere feestdagen het woord Gods verkondigen en op dezelfde dagen de hoogmis zingen.

Biechtstoel: 3.

Pastorie: is er niet.

Patroon (collator): afwisselend het kapittel van de Heilige Servatius uit Maastricht en de tijdelijke heer van Weert.

Tienden: zij horen toe aan de tijdelijke heer van Weert, het voornoemde kapittel en de heer pastoor.

Lasten: geen.

Reparatie van koor, schip, zijbeuken, toren: wat betreft de 3 koren en zijbeuken ten laste van de kerk, de toren ten laste van de gemeenschap, het schip ten laste van de tijdelijke heer en het genoemde kapittel.

Hoogaltaar: het is gewijd, goed versierd, voorzien in de overige benodigdheden.

Tabernakel: het is aan de evangelie zijde, zeer schitterend, afgesloten met koperen tralies, waarin de monstrans zich bevindt die van zilver is en verguld met de grote gewijde hostie, een ciborie van verguld koper met de kom aan de binnenkant van zilver, eveneens verguld met de kleine gewijde hosties, een kleine zilveren pyxis en een zilveren vaatje met de ziekenolie, evenzo een zilveren pyxis, met lager kleine gewijde hosties, met hoger een vaatje met ziekenolie ingesloten in een zijden zak voor de zieken buiten de stad. Eveneens een zilveren pyxis gelijkend

op een Agnus Dei waarin gewoonlijk de kleine heilige hostie en de ziekenolie geplaatst worden, het viaticum (??) voor de zieken. Op het koor van het Eerbiedwaardige Sacrament in een of andere kast die goed gesloten is 2 zilveren monstransen met de relieken van verscheidene heiligen.

Godslamp: hij brandt overdag op het hoofdkoor voor het altaar altijd en dit ten laste van de kerk, de lamp op het koor van de Heilige Maria is niet gesticht, behalve uit een legaat van de heer Jacobus Joannis ten bedrage van 100 gulden eenmaal, niet uitgezet maar gebruikt voor olie.

Dwalen: 17.

Antipendia (voorhangsels): van het hoofdaltaar 5, de kleur groen ontbreekt wat de rest betreft hebben ze hun geëigende zaken.

Kelken: 3 waarvan er twee van verguld zilver zijn en de derde slechts met een vergulde zilveren kom en 2 kelken van zilver ten gebruike van degenen die de communie ontvangen, er zijn 3 andere kelken deels van verguld zilver, deels van koper.

Ampullen: 3 paar, waarvan een paar van zilver is.

Schaal: is van aardewerk.

Kazuifels: 7 waarvan 2 uit stof van zuiver goud.

Dalmatieken en tunieken: 3 kostbare corresponderend met de kostbare kazuifels, er zijn er nog twee, violetkleurig en een witte.

Koorkappen: 1 zwarte.

Alben: 10.

Romeinse missalen: 4.

Antiphonarium: 2.

Graduale: 2 een klein en een groot.

Processionalia: 8.

Pastoralia: 2.

Communicanten: 3000.

en met Pasen: allen hebben de communie ontvangen met uitzondering van de kettters.

Kettters: 5 families te weten: 2 Neinens, Corneli Momboirs, Joannes Steultiens apos (??), N. Leonardi, Petrus Tilmans, die de naam heeft van trooster (??) en voorzanger.

Aanstootgevend: behalve de kettters geen.

Jaargetijden: 3

Doopregister: in orde, beginnend vanaf het jaar 1650 tot nu toe.

Huwelijksregister: in orde, beginnend vanaf het jaar 1650 tot nu toe.

Doopvont: van steen en zeer schitterend met een bronzen deksel zeer opvallend ingesloten door houten tralies met houten kolommen die goed gevormd, afgesloten en vergrendeld zijn. Er zijn in dezelfde doopkapel een kast, twee zilveren vaatjes met de olie van het chrisma en de catechumenen.

Afbeelding van Sint-Jan de Doper: ontbreekt en er wordt in voorzien.

Kerkmeesters worden aangesteld: door de overheid en ze zijn dat levenslang behalve als ze overgeplaatst worden naar een andere taak.

Armenmeesters worden aangesteld: door de overheid en ze zijn dat levenslang behalve als ze overgeplaatst worden naar een andere taak.

Rekeningen van kerk en armen worden overgelegd iedere: meestal tweejaarlijks.

In bijzijn van de heren: deken, pastoor en de overheid, van de armen echter in het bijzijn van de overheid alleen.

Verloren inkomsten of met moeilijke betaling: geen.

De registers worden vernieuwd: wat betreft de namen.

De koster wordt aangesteld: door de pastoor, de kerkmeesters en de overheid, hij heet Stephanus Gerardts.

Kosterswoning: er is geen eigen (woning).

Catechismus: wordt gehouden op zondagen door de paters minorieten op het eerste uur.

School: wordt gehouden door diverse personen, maar de organist is de belangrijkste, te weten: Franciscus van de School.

Beneficies: 2, van alle twee is de pastoor de collator, de rectors zijn de heer Andreas Wouters als eerste en de heer Adolphus Volquyn als tweede. Zij hebben dagelijks een mis. De eerste heeft twee vrije intenties, de tweede 3 - met twijfel - vrije intenties, er is nog een beneficie bij het altaar van de Heilige Maagd Maria waarvan Petrus van de Steenwegh de rector is, dagelijks moet hij de mis celebreren voor de gemeenschap, collator is de heer bisschop van Roermond.

Officies: geen behalve dat van Maria Magdalena waarvan de pastoor de patroon is, belast met een mis in de week naar eigen goedvinden. Rector is de heer Franciscus van de School.

Broederschappen: 6 te weten: van de smeden, van de timmerlieden, van de schoenmakers, van de kleermakers en van de Heilige Nicolaus en de Heilige Severus.

Kerkhof: voldoende afgesloten, afgezien van het feit dat er openbare wegen over heen lopen die niet afgesloten kunnen worden.

Kapel onder de genoemde parochie: 5 te weten: van de Heilige Rumoldus, waarvan Petrus Smits de rector is, de bedienaar de eerwaarde heer Adolphus Volquyn, de patroon de tijdelijke heer van Weert, met de last van een mis. Eveneens de kapel van de Heilige Oda, die geen inkomsten heeft behalve ongeveer 4 rijksdaalders, die de bedienaar ten deel vallen. Ook de kapel van de Heilige Antonius die overvloedig voorzien kan worden uit de opbrengsten tijdens het feest van de Heilige Antonius waarvan de tweede kapelaan de rector is met de last van 1 mis in de week.

Eveneens van de Heilige Barbara in Tungelroy, de rector is ook de tweede kapelaan met de last van een mis, inkomsten: 3 1-2 bunder bouwland, en andere meer onbeduidende zaken die in geld betaald moeten worden. Eveneens van de Heilige Cornelius in Swartbroek waar voorheen gewoonlijk 1 mis werd opgedragen, maar wegens de afstand en de geringe inkomsten nemen de kerkmeesters een minderbroeder om daar in de vasten een mis te celebreren, op de dag zelf echter van de Heilige Cornelius zingt de tweede kapelaan de mis en hij preekt voor welke dienst zij hem 6 schellingen betalen. Eveneens van de Heilige Sebastianus in Laar met de last van 1 mis in de 14 dagen (??).

Titel (patrocinium):

Rector:

Lasten:

Ornamenten en paramenten:

Patroon (collator):

Kapelmeesters worden aangesteld:

Rekening:

Herstel:

Inventarisnr: 72

Pagina: 699-706

Parochie: H. Martinus

Plaats: Weert

Dekenaat: Weert

Datum visitatie: 17-4-1670

Opmerkingen:

Visitatie van de parochiekerk van: Weert

Door: de Zeer Eerwaarde Heer Jacobus Overen, vicarisgeneraal sede vacante.

In het jaar: 1670 **In de maand:** april **Op de dag:** 17

Titel (patrocinium) van de kerk: Heilige Martinus, bisschop.

Patroon (collator): afwisselend het kapittel van de Heilige Servatius in Maastricht en de tijdelijke heer van Weert.

Tienden en lasten: zij horen toe aan het voornoemd kapittel, de tijdelijke heer en de heer pastoor; er zijn geen lasten.

Reparaties van de kerk: wat betreft koor: wat de 3 koren en de zijbeuken betreft ten laste van de kerk.

Wat betreft schip: ten laste van de tijdelijke heer en het kapittel van de Heilige Servatius in Maastricht.

Wat betreft zijbeuken:

Wat betreft toren: ten laste van de gemeenschap.

Hoogaltaar, ornamenten en paramenten die erbij horen en

tot wiens last? Het is gewijd, goed versierd en voorzien van alles, het heeft 6 antependia van elke kleur behalve groen, 9 dwalen, ten laste van de kerk. Het is geprivilegieerd voor de maandagen en het hele octaaf van de gelovige overledenen met de verplichting om 4 of 5 missen te lezen dagelijks in de genoemde kerk; [met andere hand:] het is vernieuwd in 1672 2 september.

Tabernakel: het is aan de evangeliezijde, zeer schitterend en opvallend, van hout, goed vergrendeld tussen koperen tralies waarin een opvallende grote monstrans is van verguld zilver met de grote gewijde hostie, een zilveren ciborie die tot het altaar van het koor van de Heilige Maagd Maria hoort aan de epistelzijde met veel gewijde kleine hosties, een zilveren ampul die nogal groot is met olie voor de zieken, een zijden bursa waarin een zilveren vaatje is dat beneden de kleine gewijde hosties bevat en boven de olie voor de zieken, dat men gewoonlijk gebruikt wanneer men buiten de stad gaat. Zo ook een geheel zijden, rode bursa waarin een zilveren vaatje is, gelijkend op het Lam Gods, met olie voor de zieken en eveneens een of andere kleine kom waarin gewoonlijk de gewijde hosties gelegd worden voor de zieken buiten de stad. Eveneens is er een oude bursa die leeg is. Eveneens ook nog een koperen kom, van binnen verguld, in gebruik als ciborie, die nu bij de goudsmid is ter reparatie. Op het koor van het eerbiedwaardige Sacrament in een of andere kast aan de epistelkant in de muur, die goed afgesloten is, zijn 2 monstransen van zilver en een houten onderstel met de relieken van verscheidene heiligen met hun beschrijvingen.

Godslamp en tot wiens last? Zij hangt in het hoogkoor voor het altaar, zij brandt altijd, ten laste van de kerk. De lamp echter in het koor van de Heilige Maria is niet gesticht behalve uit een nalatenschap van de heer Jacobus Joannes van Besel voor een bedrag van 100 gulden eenmalig, dat niet uitgezet is maar gebruikt voor olie.

Biechtstoel: 3

Ornamenten en paramenten en overige algemene gebruiksvoorwerpen:

Dwalen: 8 toebehorend aan de gilden.

Alben: 14 en 10 superplies.

Kelken: 3 waarvan er 2 van verguld zilver zijn en van de derde is alleen de kom van verguld zilver. 2 zilveren bekers ten behoeve van de communicanten, er zijn ook 3 andere kelken deels van verguld zilver deels van koper.

Ampullen: 3 paar, waarvan 1 paar van zilver is.

Schaal: is van aardewerk, het wierookvat is niet geschikt voor gebruik.

Wierookvat:

Kazuifels: 3 van goudbrokaat met hun eigen dalmatieken en tunieken, 2 witte met minstens 1 tuniek, 1 paars met dalmatiek en tuniek, eveneens 2 zwarte kazuifels met hun eigen dalmatieken en tunieken en een rood kazuifel.

Dalmatieken en tunieken: zie bij de kazuifels.

Koorkappen: 2, namelijk van een gemengde rode en witte kleur en van een zwarte kleur.

Romeinse missalen: 4 en 2 toebehorend aan het altaar van de Heilige Maria en zo in totaal 6.

Antiphonarium, graduale, processionalen en pastoralen, hoeveel en wie tot de zorg ervoor verplicht wordt?

Antiphonarium: 2, ten laste van de kerk; een nieuw brevier voor de kerk in 2 delen, dit betekent tweedelig.

De pastoor en diens lasten: er is nog een strijd tussen Joannes Bornemans en de heer Conrardus Wijnants.

De pastorie, de (goede) staat ervan en tot wiens last is het herstel? Is er niet.

Communicanten: ongeveer 3000 binnen en buiten en allen hebben met Pasen de communie ontvangen, maar er wordt getwijfeld over de een of ander, en Jacobus Mombors heeft sinds 7 jaar of daaromtrent de communie niet ontvangen, hij is geen ketter, maar ook geen katholiek.

Ketters: 2 Neijnens (Cornelius Mombors is bekeerd), Nicolaus Keijens, Joannes Neuvies met zijn afvallige familie, Petrus Tilmans, N. Leonardi.

Aanstootgeevenden: geen.

Doopvont en afbeelding van St.-Jan de Doper: van steen.

Schitterend met een bronzen deksel, zeer opvallend, ingesloten met houten tralies die gesloten en vergrendeld zijn; eveneens is in de doopkapel een kast waarin 2 zilveren vaatjes zijn met olie van het chrisma en de catechumenen.

Doop- huwelijks- en overlijdensregister: in goede staat, beginnend vanaf het jaar 1650 tot nu toe.

Jaargetijden: er zijn er 3, namelijk van de eerwaarde heer Jacobus Groenen, zaliger gedachtenis, pastoor in Weert, van de eerwaarde heer Jacobus van Besel, beneficiant van het altaar van de Heilige Maria en van Maria Peters.

Kerkmeesters worden aangesteld: door de overheid en ze zijn dat voor altijd als ze geen promotie maken.

Armenmeesters worden aangesteld: door de overheid en ze zijn dat voor altijd als ze geen promotie maken.

De kerkrekening wordt verantwoord in het bijzijn van: de heren deken, pastoor en overheid.

De armenrekening wordt verantwoord in het bijzijn van: de overheid.

Registers worden vernieuwd: wat de namen betreft.

Beneficijs en officies en hun lasten, patronen (collatoren)

en ook ornamenten, paramenten en eigen registers: er zijn er 2 met zielzorg, collator is de pastoor, de rectors zijn de heer Andreas Wouters van de tweede stichting, de heer Adolphus Volquijn van de eerste, zij hebben dagelijks een mis, de eerste, dit is van de eerste stichting, heeft 2 vrije intenties, de tweede, dit is van de tweede stichting, 3 - met twijfel - vrije intenties.

Eveneens is er een benificie aan het altaar van de Heilige Maagd Maria, waarvan de heer Petrus Van Steenwegh de rector is, en hij wordt verplicht om iedere dag een mis op te dragen. Collator is de zeer eerwaarde heer bisschop van

Roermond; dit altaar heeft zijn eigen ornamenten en paramenten namelijk een zilveren ciborie, een kelk van verguld zilver, 1 paar zilveren ampullen met een zilveren schaal, 5 dwalen, 5 antipendia, 8 kazuifels, 2 dalmatieken en tunieken, 1 witte koorkap, 5 alben die versleten zijn, 2 missaals, 1 kruis, gegeven door de zeer doorluchtige heer a Castro met 3 kleine zilveren beelden aan de voet van de gekruisigde.

Catechismus: wordt gegeven door de paters minderbroeders om 1 uur op zondagen in deze parochiekerk.

Broederschappen: 6 namelijk van de smeden, van de timmerlieden, van de schoenmakers, van de kleermakers, van de Heilige Nicolaus en van de Heilige Severus.

Kerkhof: aan alle kanten gesloten behalve dat er openbare wegen doorheen lopen.

De koster wordt aangesteld: door de pastoor, de kerkmeesters en de overheid; hij heet Stephanus Gerards.

Diens huis en de (goede) staat ervan: geen.

De school: wordt gegeven door verscheidene personen, maar de organist is de belangrijkste namelijk Martinus Deckers.

Kapellen onder de genoemde parochie, hun titels, patronen (collatoren), rectoren, missen en stichtingen: er zijn er 5: van de Heilige Rumoldus, rector is de heer Petrus Smits en hij wordt verplicht daar een keer in de week een mis te celebreren op een dag naar keuze, patroon is de tijdelijke heer van Weert. De kapel van de Heilige Oda die geen inkomsten heeft behalve ongeveer 4 rijksdaalders die de bedienaar ten deel vallen.

Rector is de heer Andreas Wouters. Van de Heilige Antonius die overvloedig voorzien kan worden uit de opbrengsten op het feest van de Heilige Antonius, waarvan de heer Wouters rector is en hij wordt verplicht tot 1 mis in de week. **Van de Heilige Barbara in Tungelroy, inkomsten 3 1/2 bunder bouwland en andere kleine inkomsten die in geld uitbetaald moeten worden; rector is de heer Wouters en hij wordt verplicht tot 1 mis in de week.**

Van de Heilige Cornelius in Swartbroek waarin vroeger gewoonlijk 1 mis opgedragen werd, maar vanwege de afstand en de geringe inkomsten nemen de meesters een minderbroeder die in de vasten daar de mis opdraagt, op de dag zelf echter van de Heilige Cornelius zingt de tweede kapelaan een mis en hij preekt voor welke dienst zij hem 6 schellingen betalen. Van de Heilige Sebastianus in Laar, rector is de heer Petrus van Steenwegh, en hij wordt verplicht tot 1 mis (doorgehaald: in de week) in de 14 dagen; patroon van deze is de heer pastoor.